

OVHRHA I OSIGURANJE NA IMOVINI PRAVNIH OSOBA

Uvodne napomene

Ovršni postupak i postupak osiguranja provodi se radi ostvarenja ili osiguranja ovrhovoditeljeve tražbine na određenim dijelovima ovršenikove imovine odnosno imovine protivnika osiguranja. S obzirom da se ovrha i osiguranje uvijek određuje u odnosu na pojedinačno određene stvari i prava ovršenika, a ne na cjelokupnost njegove imovine, uz izuzetak onih na kojima je ovrha isključena ili ograničena, i u ovršnom postupku i postupku osiguranja treba znati koje stvari i prava mogu biti predmetom ovrhe kada se radi o imovini ovršenika pravne osobe, odnosno koje stvari i prava spadaju u njegovu imovinu. Premda je teško uvijek unaprijed znati kojim stvarima i pravima raspolaže pravna osoba, u ovršnom postupku, kao i u postupku osiguranja, treba razlikovati imovinu pravne osobe od imovine njegovih članova ili osnivača. S obzirom da u poslovnoj praksi još uvijek postoje nedoumice glede toga je li članovi društva njegovi vlasnici, odnosno je li član društva prijenosom vlasništva stvari društvu ostaje vlasnik ili suvlasnik stvari prenesenih društvu i konačno mogu li se ovrhom nad dijelovima imovine društva zahvatiti stvari i prava članova društva, u ovom će se radu nastojati ukazati na te razlike i na druga pitanja koja zavrjeđuju posebnu pozornost u postupku ovrhe i osiguranja na imovini pravne osobe. Njima je posvećeno više prostora, dok se pojedinosti postupka navode u mjeri koliko je to potrebno za pravilno shvaćanje pojedinih instituta. Što se pak tiče osiguranja na imovini pravnih osoba treba kazati da u postupku osiguranja vrijede ista pravila koja se tiču predmeta ovrhe, osim ako zakonom nije drugačije određeno. Tako se sredstva osiguranja ne mogu primijeniti na stvarima i pravima koji po zakonu ne mogu biti predmet ovrhe. Kao sredstva osiguranja mogu se odrediti samo ona koja su predviđena Ovršnim ili drugim Zakonom (254.OZ). Sredstva osiguranja su u pravilu prisilna, osim sudskog i javnobilježničkog dobrovoljnog založnog prava i fiducijarnog osiguranja tražbine. Riječ je o radnjama suda odnosno javnog bilježnika, stranaka i drugih sudionika u postupku osiguranja. U postupku osiguranja odgovarajuće se primjenjuju načela pravnog interesa po kojima nema mjesta primjeni slabijeg sredstva osiguranja ako već postoje pretpostavke za primjenu jačeg sredstva osiguranja. Tako se neće odrediti privremena mjera ako su ispunjeni uvjeti za određivanje prethodne mjere kojom se može postići ista svrha. Jednako tako, ako postoje uvjeti za potpuno ostvarenje tražbine u ovršnom postupku, nema mjesta primjeni mjera osiguranja, s time da postoje iznimke (zasnivanje prisilnog založnog prava). U pravilu je riječ o mjerama koje su vremenski ograničene, no i to pravilo ima iznimke. U radu će se samo uzgredno označiti osnove osiguranja tražbina na imovini pravnih osoba te će se ukazati na neke praktične probleme.

I.OVRHA NA IMOVINI PRAVNIH OSOBA

1.Općenito o imovini pravnih osoba kao predmetu ovrhe

Kako bi se izbjegla različita tumačenja o tome što se smatra imovinom pravne osobe, a što članskim pravima ili temeljnim kapitalom, treba poći od toga da sve pravne osobe imaju imovinu koja pripada samo njima ,da je ona jedinstvena , a da osnivači odnosno članovi trgovačkih društava na temelju ulaganja na imovini društva ne stječu nikakva stvarna prava. Nadalje, pravne osobe odgovaraju za obaveze koje preuzmu u pravnom prometu odgovaraju trećima cijelom svojom imovinom, a kada je riječ o društvima osoba,uz društvo odgovaraju solidarno i neograničeno njezini članovi, odnosno komplementari. Pitanje stjecanja prava i obaveza, uključivo i imovinskih prava u trgovačkim društvima uređeno je u članku 5. Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine broj :111/93,34/99,52/00 ,121/99, 52/00-Odluka SURH 118/03 i 107/07 u nastavku teksta ZTD).Tom je odredbom propisano da trgovačko društvo može u pravnom prometu stjecati prava i preuzimati obveze , može biti vlasnik pokretnih i nepokretnih stvari, te može tužiti i biti tuženo pred državnim i izabranim sudovima i sudjelovati u drugim postupcima.To drugim riječima znači da je trgovačko društvo pravna osoba nositelj prava vlasništva na stvarima i pravima koje čine njezinu imovinu, te da cijelom tom imovinom odgovara za preuzete obaveze .I prema propisima kojima se uređuju osnovna pitanja vlasništva i drugih stvarnih prava na području Republike Hrvatske , Ustav RH i Zakonu o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Narodne novine broj:91/96,68/98,137/99,28/00,73/00 i 114/01,79/06,141/06,68/98 137/09 u nastavku teksta ZV) postoji samo jedan oblik prava vlasništva, a nositelji toga prava imaju kao vlasnici jednak položaj ako zakonom nije što drugo određeno.Okolnost da postoji samo jedan oblik vlasništva i da imovina ne može pripadati većem broju osoba, bjelodano pokazuje da članovi društva prema društvu ostvaruju samo svoja članska prava i da su ta prava odvojena od prava na imovinu društva .Imovinu društva čini ono što je u njega uplaćeno u novcu, ulaganjem stvari ili prava kod osnivanja ili kroz povećanje temeljnog kapitala,odnosno što je stečeno poslovanjem, ulaganjem u druga društva kroz ostvarivanje članskih prava i sva ostala imovinska prava, dok članovi društva na temelju učinjenih ulaganja ostvaruju članska prava prema društvu ,koja mogu biti zahvaćena ovrhom u slučaju odgovornosti člana društva za vlastite obveze .Prema tome udjeli u društvu, odnosno dionice i poslovni udjelu, dio su imovine članova društva, tako da predmetom ovrhe mogu biti njihovi udjeli ili dionice u društvu, ali ne i stvari koje su temeljem ulaganja unijeli u društvo.Predmetom ovrhe ne može biti niti temeljni kapital društva ,koji kao zbroj uloga ostaje kao obračunska konstanta i u bilanci društva se iskazuje na pasivnoj strani financijskih izvješća društva, dok se imovina društva iskazuje na aktivnoj strani financijskih izvješća, a dijelovi te imovine su predmet ovrhe.Iako bi se na prvi pogled moglo pomisliti da je visina temeljnog kapitala garancija za podmirenje obaveza društva ,odnosno da ona pokazuje kolika je vrijednost imovine društva,treba kazati da je visina temeljnog kapitala samo kod osnivanja društava podudarna sa vrijednošću imovine s kojom društvo raspolaže,s obzirom da se vrijednost imovine mijenja ulaganjem i poslovanjem, ali se može i smanjiti od te mjere da pravna osoba više ne može podmirivati svoje obaveze.Kako je već kazano, sva trgovačka društva odgovaraju za obaveze svom svojom imovinom, s time da za obaveze društava osoba koja nemaju temeljni kapital, uz

društvo za obaveze odgovaraju i njegovi članovi , odnosno komplementari u komanditnom društvu.Međutim, za obaveze društva kapitala članovi društva odnosno dioničari ne odgovaraju za obaveze društva, osim ako tu okolnost zlorabe na štetu vjerovnika, što je uglavnom u društvima koja imaju samo jednog člana. Naime,onaj tko zloupotrebljava okolnost da kao član trgovačkog društva ne odgovara za obaveze društva ne može se pozivati na to da po zakonu ne odgovara za te obaveze;ako koristi društvo da bi postigao cilj koji mu je inače zabranjen,.ako koristi društvo da bi oštetio vjerovnike,ako protivno zakonu upravlja imovinom društva kao da je to njegova imovina,ako u svoju korist ili u korist neke druge osobe umanjuje imovinu društva, iako je znao ili je morao znati da ono neće moći podmiriti svoje obveze. Pravno samostalnim društvima smatraju se i društva među kojima postoji određeni stupanj povezanosti, što znači da za obaveze prema trećima, kao i društva koja ne stoje u nekom odnosu povezanosti,odgovaraju svom svojom imovinom.Članovi društva ne ostvaruju nikakva stvarna prava ni u odnosu na društvu kako se to ponekad smatra u poslovnoj praksi.

Ovdje treba kazati da u smislu današnjih propisa, mada to zakonom nije izrekom uređeno, poduzeće nije pravna osoba.Pod tim pojmom smatra se organizirana gospodarska cjelina preko koje njezin nositelj djeluje na tržištu, te kao ukupnost određenih prava i obaveza ulazi u imovinu svoga nositelja (trgovca,trgovačkog društva).Međutim poduzeće kao cjelina ne može biti predmet ovrhe, ne može se dati u zalog niti prenijeti na fiducijarnoj osnovi, ali se ovrha i osiguranje može provesti na pojedinim stvarima i pravima povezanim u tu gospodarsku cjelinu, jer se radi o dijelovima imovine društva.Unatoč tomu poduzeće ili njegov pogon mogu biti predmet poduzetničkih ugovora,kao i ulaganja u trgovačka društva , ali se takva ulaganja obavljaju prema pravilima o unosi stvari i prava u društvo.Kada je riječ o podružnici društva čijim poslovanjem prava i obaveze neposredno stječe društvo,treba kazati da u slučaju prisilnog ostvarenja tražbina koje su nastale poslovanjem podružnice odgovara društvo svom svojom imovinom i ono se ima smatrati ovršenikom u ovršnom postupku.

Uzgredno treba podsjetiti da se prema ranijim propisima tzv.društveno pravnim osobama nisu priznavala prava na imovinu.Društveno pravne osobe imale su pravo korištenja i upravljanja na imovini koja je dana na raspolaganje.Poduzeća ustrojena prema Zakonu o poduzećima bila su pravne osobe u vlasništvu svojih osnivača, a za određivanje tipova poduzeća bio je mjerodavan vlasnički režim uloženi sredstava.S obzirom na to da su društveno pravne osobe koristile sredstva u društvenom vlasništvu za izvršenje na sredstvima u društvenom vlasništvu u Zakonu o izvršnom postupku bio je propisan poseban postupak, ili bolje rečeno redosljed po kojem sredstva u društvenom vlasništvu mogu postati predmet izvršenja .Izvršenje se na društvenim sredstvima moglo u prvom redu odrediti u odnosu na novčanim sredstvima koja su se vodila na računu kod Službe društvenog knjigovodstva i na deviznom računu kod banke.Izvršenje na drugim sredstvima se moglo odrediti samo ako je vjerovnik Službi društvenog knjigovodstva dostavio potvrdu da dužnik nema novčanih sredstava na računu .Nakon toga izvršenje se provodilo na pokretninama i pravima , a zatim na nekretninama.Tim je zakonom bio utvrđen i redosljed namirenja s pojedinim računa tadašnjih pravnih osoba i drugih korisnika društvenih sredstava.Prema Ovršnom zakonu nema posebnih odredaba o određivanju redosljeda po kojem bi se ovrha provodila na pojedinim predmetima koji pripadaju ovršeniku pravnoj osobi, već je uspostavljen je jedinstveni ovršno pravni režim za sve kategorije ovršenika, uz neke razlike u tretmanu pravnih osoba koje obavljaju gospodarsku djelatnost od onih koje ne obavljaju djelatnost radi stjecanja

dobitka. Pravne osobe koje ne obavljaju djelatnost radi stjecanja dobiti smatraju se u prvom red ustanove. Zakon o ustanovama (Narodne novine 76/93, 29/97, 47/99) definirana ustanove kao pravne osobe (škole, visoka učilišta, bolnice, poliklinike, klinike i dr.) koje se osnivaju za trajno obavljanje djelatnosti ako se one ne obavljaju radi stjecanja dobiti. Prema članku 57. stavak 1. Zakonu o ustanovama, imovinu ustanove čine sredstva za rad pribavljena od osnivača, stečena pružanjem usluga, prodajom proizvoda ili iz drugih izvora. Ustanove u pravilu svoju imovinu mogu otuđiti ili opteretiti samo uz suglasnost osnivača. Neprofitnim pravnim osobama smatraju se i pravne osobe osnovane po posebnim propisima, primjerice Hrvatski fond za privatizaciju, osnovan Zakonom o hrvatskom fondu za privatizaciju, koji ima svojstvo pravne osobe s pravima i obavezama propisanim tim zakonom, te kojem je privremeno prenesena imovina tijekom pretvorbe društvenih poduzeća, odnosno koja je temeljem zakona i odluka postala vlasništvo Republike Hrvatske i prenesena na njegovog pravnog prednika Hrvatski fond za razvoj. Poteškoće koje ovrhovoditelji imaju kod utvrđivanja imovine pravne osobe su postojale i nakon provedene pretvorbe društvenih poduzeća u trgovačka društva u prvom redu zbog nesređenih podataka o vlasništvu na stvarima i pravima koje čine dijelove imovine pravne osobe, ali i zbog netransparentnosti podataka o imovini, do kojih uglavnom dolazilo tek u tijeku postupka.

Naime, inicijalni tekstu Ovršnog zakona nije davao ovrhovoditelju mogućnost da prije pokretanja ovršnog postupka utvrdi imovinu ovršenika, što je donekle izmijenjeno novelom zakona iz 1999. godine uvođenjem instituta prokazne izjave i prokaznog popisa imovine. U okviru daljnjih izmjena Ovršnog zakona uvedena je dužnost objave podataka o nekretninama i pokretninama koje se prodaju u ovršnom i stečajnom postupku, kroz očevidnik koji se vodi kod Hrvatske gospodarske komore, s osiguranom dostupnošću podacima putem Interneta, kao i dužnost ovršnog suda da Hrvatskoj gospodarskoj komori dostavi podatke o nekretninama odnosno pokretninama koje se prodaju, a ako se prodaja obavlja preko javnog komisionara, podatke o predmetima prodaje Hrvatskoj gospodarskoj komori dužni su dostaviti javni komisionari. Povrh toga, uvedena je i dužnost davanja podataka o dužniku (čl. 16. b.) Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Ministarstva unutrašnjih poslova, FINE, katastra, a to na zahtjev osobe koja namjerava pokrenuti ovršni postupak. Transparentnim su učinjeni i podaci o pravima i mjerama osiguranja na određenim predmetima osiguranja, propisivanjem upisnika sudskih i javnobilježničkih osiguranja tražbina. Posebnosti radi naplate novčanih tražbina na imovini pravnih osoba zakonodavac svodi na izuzimanje od ovrhe i ograničenje ovrhe, na opseg ovrhe na novčanim sredstvima na računu pravne osobe, s obzirom da je on različit za pravne osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost i za pravne osobe koje ne obavljaju djelatnost radi stjecanja dobiti, dok se glede ovrhe na sredstvima pravne osobe na odgovarajući način primjenjuju druge odredbe Ovršnog zakona.

Stoga se treba složiti sa mišljenjima izraženim u pravnoj književnosti da su posebne odredbe o ovrsi radi naplate novčanih tražbina na imovini pravnih osoba, s obzirom na svoje porijeklo iz posebnih odredaba o ovrsi na sredstvima u društvenom vlasništvu suviše, zbog ujednačenog ovršnopravnog režima za sve kategorije ovršenika, a zatim i zbog toga što današnje pravne osobe djeluju prema suvremenom konceptu trgovačkih društva, u manjoj mjeri i ustanove, što uključuje i pravo vlasništva na imovini.

2.Neka pitanja vezana za pokretanje ovršnog postupka

Ovršni postupak se pokreće prijedlogom ovrhovoditelja, a samo iznimno po službenoj dužnosti. Ovaj rad se neće baviti cjelovito pitanjem pokretanja postupka, ali će se nastojati upozoriti na okolnosti koje treba imati u vidu kod pokretanja ovršnog postupka, pa i postupka osiguranja tražbina kada postupak pokreće pravna osoba Naime, pored postavljenog zahtjeva za ovrhu, dostavljanja isprava kojima se dokazuje postojanje pretpostavki za usvajanje zahtjeva za ovrhu, koji ovrhovoditelj postavlja u svom prijedlogu, iz prijedloga mora biti vidljivo da je podnesen od ovrhovoditeljeve ovlaštene osobe. Prijedlog uz propisane podatke potrebne za određivanje i provedbu ovrhe mora sadržavati pravilnu oznaku ovrhovoditelja i ovršenika, pa ako su oni pravne osobe, u prijedlogu se mora pravilno navesti tvrtka (naziv, ustrojstveni oblik) pod kojom pravne osobe posluju, po potrebi i oznaka koja upućuje na to da je riječ o poslovima dijela društva i sjedište društva, s time da i za poslove dijelova društva (podružnica) prijedlog podnosi ovlaštena osoba društva, jer samo društvo može biti stranka u postupku, odnosno ovrhovoditelj. Kada je riječ o povezanim društvima treba imati u vidu da povezana društva mogu u svoje tvrtke uključiti tvrtku ili dio tvrtke drugog s njime povezanog društva (čl.14 ZTD), a slična je situacija i s tvrtkama društava kćeri, što u praksi dovodi do zabuna i pogrešnog označavanja osobe ovršenika. U svakom slučaju kod ispitivanja dopuštenosti prijedloga ovršni sud bi trebao utvrditi je li prijedlog podnesen od osobe koja je u ime pravne osobe ovlaštena pokrenuti ovršni postupak. Naime, ako je ovršni postupak pokrenulo trgovačko društvo prijedlog može sudu podnijeti samo ovlašten zastupnik društva ili opunomoćenik kojeg je zastupnik po zakonu ovlastio na pokretanje postupke. Tako su za javno trgovačko društvo prijedlog u načelu ovlašteni podnijeti svi članovi društva, dok je u komanditnom društvu prijedlog ovlašten podnijeti komplementar. U društvima kapitala u kojima je zakonom propisano da društva zastupaju njihove uprave, a u dioničkom društvu u kojem je upravljanje uređeno prema monističkom modelu upravljanja, društvo zastupaju izvršni direktori, prijedlog bi sudu mogla podnijeti uprava društva, a za dioničko društvo i izvršni direktori. Utvrdi li sud da je prijedlog podnesen od neovlaštene osobe prijedlog bi trebao bez pozivanja podnositelja odbaciti. U praksi sudova ima slučajeva da je u ime pravne osobe prijedlog podnio rukovoditelj podružnice, koji nije ovlašten pokrenuti niti jedan postupak, pa ni ovršni postupak.

U ovršnom postupku ovrha se određuje na prijedlog i u korist osoba koje su u ovršnoj osobi označene kao vjerovnik i kao dužnik, odnosno u odnosu na osobe koje kvalificiranom ispravom (javnom ili ovjеровljenom privatnom ispravom) dokažu da je tražbina na njih prenesena ili da su sukcesijom stekle pravni položaj stranke u postupku. Univerzalni pravni slijedniku pravne osobe postaje novom strankom u postupku. To je u situaciji kada su pravne osobe provele statusno pravne promjene koje treba razlikovati od promjena u društvu koje nemaju nikakav utjecaj na položaj stranaka u ovršnom postupku. Statusne promjene društava kapitala uređene su u Zakonu o trgovačkim društvima kroz tri oblika i to; pripajanje, spajanje i podjela. Navedene promjene treba razlikovati od preoblikovanja koje se po učincima razlikuje od statusnih promjena, u prvom redu zbog toga što ne dolazi do promjene subjektiviteta društva, niti preoblikovanjem pravna osoba prestaje nego samo mijenja svoj pravni oblik u kojem nastavlja poslovati. Od statusnih promjena treba razlikovati i

priključena društva, koja neovisno od toga što priključenje u gospodarskom smislu predstavlja potpunu integraciju jednog društva kapitala (priključenog društva) u drugo (glavno društvo) zadržavaju potpunu samostalnost.

O statusnoj promjeni pripajanje je riječ kada jedno ili više društava prenosi cijelu imovinu na drugo društvo u zamjenu za dionice ili udjele drugog društva. Statusnom promjenom spajanja osniva se novo društvo u cilju provođenja spajanja dva ili više društava, na koje prenose svoju imovinu u zamjenu za dionice ili udjele. Navedenim statusnim promjenama pripojeno društvo, odnosno spojena društva prestaju kao pravne osobe, a zajedničko im je da se ne provodi likvidacija. Ovo stoga što društva koja su prestala postojati kao pravne osobe, u gospodarskom smislu ostaju djelatna u društvu preuzimatelju odnosno u novom društvu osnovanom u cilju provođenja spajanja. Osnovna razlika između pripajanja i spajanja je u tome što kod pripajanja društvo preuzimatelj već postoji i nastavlja djelovati, a pripojeno društvo ili društva pripajanjem prestaju postojati kao pravna osoba, nasuprot tome, kod spajanja oba ili sva društva koja se spajaju prestaju postojati kao pravne osobe a osniva se novo društvo. Upisom pripajanja u sudski registar u kojem je upisano društvo preuzimatelj, imovina pripojenog društva i njegove obaveze prelaze na društvo preuzimatelja, koje je sveopći prani slijednik pripojenog društva te time stupa u sve pravne odnose pripojenog društva. Svako društvo koje se spaja smatra se društvom koje se pripaja, a novo društvo osnovano s ciljem provođenja spajanja smatra se društvom preuzimateljem.

Podjela je takva statusna promjena kod koje odlučno je li društvo koje se dijeli nakon statusne promjene nastavlja postojati ili prestaje kao pravna osoba, pa u tom smislu zakon razlikuje dva osnovna tipa podjele, podjelu razdvajanjem i podjelu odvajanjem. No, uvijek je riječ o prijenosu imovine društva na druga društva, a hoće li nakon podjele društvo koje se dijeli i dalje postojati, ovisi o tome prenosi li se drugim društvima cijela ili samo dio njegove imovine. Zato se razlikuju dva tipa podjele društava kapitala, razdvajanjem i odvajanjem. Razdvajanje se provodi istodobnim prijenosom svih dijelova imovine društva koje se dijeli, uz njegov prestanak bez provođenja likvidacije, na dva ili više novih društava koja se osnivaju radi provođenja razdvajanja (razdvajanje s osnivanjem) ili na dva ili više društava koja već postoje (razdvajanje s preuzimanjem). Odvajanje se provodi prijenosom jednog ili više dijelova imovine društva koje se dijeli, a da to društvo ne prestaje, na jedno ili više novih društava koja se osnivaju radi provođenja odvajanja (odvajanje s osnivanjem) ili na jedno ili više društava koja već postoje (odvajanje s preuzimanjem). Na društva koja se osnivaju radi provođenja podjele ili na društva koja već postoje, podjelom prelaze dijelovi imovine, obveze i pravni odnosi društva koje se dijeli, onako kako je to određeno planom podjele. Ono što je vrlo važno za ovršne i druge postupke je okolnost da su nova društva ili društva preuzimatelji sveopći pravni slijednici društva koje se dijeli. Za obaveze društva koje se dijeli odgovara ono društvo kojem je planom podjele obaveza dodijeljena.

Iako nije riječ o statusnoj promjeni, treba kazati da dioničko društvo može cijelu svoju imovinu prenijeti na Republiku Hrvatsku i jedinice lokalne uprave i područne samouprave, koji se u takvom slučaju smatraju preuzimateljima, odnosno pravnim slijednicima dioničkog društva koje na njih prenijelo imovinu.

3.Ograničenje i obustava ovrhe zbog otvaranja stečajnog postupka

Nakon otvaranja stečajnog postupka nad pravnom osobom pojedini stečajni vjerovnici ne mogu protiv te pravne osobe, odnosno dužnika tražiti osiguranje ili ovrhu na dijelovima imovine koja ulazi u stečajnu masu, a niti na drugoj imovini dužnika. Postupci ovrhe i osiguranja koji su u tijeku u vrijeme otvaranja stečajnog postupka prekidaju se (čl.215 ZPP), a nakon što budu nastavljeni, ovršni će ih sud obustaviti (čl 98/3 SZ). No nakon otvaranja stečajnog postupka izlučni i razlučni vjerovnici mogu protiv dužnika pokrenuti ovršni postupak, čak što više prekinute postupke pokrenute prije otvaranja stečajnog postupka mogu nastaviti i provesti po pravilima ovršnog postupka. Međutim tijekom ovršnog postupka, ali pod okolnostima propisanim u odredbi članka 164 stavak 7. SZ , ovršni sud će na prijedlog stečajnog upravitelja rješenjem odgoditi ovršni postupak , kojeg je pokrenuo razlučni vjerovnik radi prisilnog namirenja svoje tražbine na nekretnini na kojoj postoji njegovo razlučno pravo, s time da je u slučaju određenja odgode ovršnog postupka propisana zaštita razlučnog vjerovnika od nastupanja štetnih posljedica zbog odgode ovrhe. S druge strane omogućena je maksimalna zaštita interesa ostalih vjerovnika stečajnog dužnika. .Novi rješenjima je dana mogućnost provođenja upisi u javne knjige i nakon otvaranja stečajnog postupka , no samo onda ako su uvjeti za upis ostvareni prije nastupanja pravnih posljedica stečajnog postupka. Ovrha radi ostvarenja tražbina prema stečajnoj masi koje nisu zasnovane pravnom radnjom stečajnog upravitelja nije dopuštena šest mjeseci računajući od otvaranja stečajnog postupka, uz iznimke propisane u članku 99.stavak 2.SZ .Ovrha nije dopuštena radi naplate obaveza stečajne mase čim stečajni upravitelj prijavi nedostatak stečajne mase(čl.206 SZ). Treba kazati da na osnovi pravomoćnog rješenja o potvrdi stečajnog plana stečajni vjerovnici čije su tražbine utvrđene i koje na ispitnom ročištu dužnik nije osporio, mogu pokrenuti ovrhu protiv dužnika, ali i protiv treće osobe, ako je rješenjem o potvrdi stečajnog plana utvrđeno da je preuzela jamstva za ispunjenje stečajnog plana, osim ako nije pridržala pravo prigovora prethodne tužbe. Isto pravo pripada stečajnim vjerovnicima u slučaju znatnog kašnjenja s ispunjenjem stečajnog plana, ako je dužnik propisano opomenut ,te mu je omogućeno da stečajni plan ispuni u naknadnom roku koji je sam odredio pa je i taj naknadni rok protekao, s time da vjerovnik u pokrenutom postupku nije dužan dokazivat zakašnjenje dužnika.

4.Izuzimanje i ograničenje ovrhe na imovini pravne osobe

1.Opća pravila

Kako je uvodno kazano pravne osobe imaju imovinu i prema trećima odgovaraju svom svojom imovinom. Ovrha se načelno može provesti na cjelokupnoj imovini pravne osobe, s time da su predmet ovrhe pojedinačno određene stvari i prava ovršenika pravne osobe, pa i onda kada su ovrhom obuhvaćene sve njegove stvari i prava, uz izuzetak onih na kojima je ovrha isključena ili ograničena. Ovršni sud određuje ovrhu na onim predmetima koji su navedeni u ovršnom prijedlogu. Ako je predloženo više sredstava ili predmeta ovrhe, sud će na prijedlog ovršenika ograničiti ovrhu samo na neke od tih sredstava, odnosno predmeta, ako nađe da su dovoljni za

ostvarenje ovrhovoditeljeve tražbine. Na isti će način postupiti sud u postupku osiguranja.

Ovrha se ne može provesti na stvarima i pravima pravnih osoba radi ostvarenja novčane tražbine ako su te stvari ili prava nužna za obavljanje njihove djelatnosti (čl. 71/1 OZ). No ako je ovrhovoditelj na temelju pravnoga posla s ovršenikom stekao na nekoj stvari ili pravu založno ili slično pravo radi osiguranja tražbine čije prisilno ostvarenje na tom predmetu traži, ovršenik se ne može protiviti takvoj ovrshi pozivajući se na naprijed navedene razloge te na druge odredbe Ovršnog zakona o izuzimanju od ovrhe, osim ako je riječ o predmetu ovrhe koji je stvar izvan prometa ili o tražbini po osnovi poreza i drugih pristojbi, odnosno o objektu, oružju i opremi namijenjenoj obrani.

Može li neka stvar ili pravo biti predmetom ovrhe, odnosno treba li se ovrha na njima ograničena, sud u pravilu ocjenjuje s obzirom na okolnosti koje su postojale u vrijeme podnošenja ovršnog prijedloga.

2. Nekretnine

Prema izričitoj odredbi članka 201 stavak 1. Ovršnog zakona, nekretnine koje se koriste kao uredske prostorije te nekretnine koje nisu izgrađene ili preuređene radi obavljanja strogo namjenske djelatnosti ne smatraju se stvarima koje su nužne za obavljanje djelatnosti. Drugim riječima na navedenim nekretninama se može provesti ovrha, s time da predmet ovrhe može biti samo nekretnina kao cjelina, pa bi se ovrha na dijelu nekretnine koji se koristi kao uredski prostor morala provesti uspostavom vlasništva posebnog dijela. Ako se ista nekretnina koristi kao uredski prostor i za obavljanje djelatnosti, ovrha se može provesti na dijelu nekretnine koji se koristi kao uredski prostor.

Nekretnine koje se koriste kao uredske prostorije te nekretnine koje su izgrađene ili preuređene radi obavljanja strogo namjenske djelatnosti mogu biti predmet ovrhe ako se zbog njihova otuđenja neće obustaviti djelatnost ovršenika, osobito ako se ono što ovršenik dobiva djelatnošću na toj nekretnini može naknaditi nabavkama na tržištu, odnosno ako se na tržištu može zakupiti poslovni prostor u kojem se može obavljati djelatnost (čl. 201/2. OZ). Pri ocjeni hoće li ovršenik djelatnost obavljati ili će obustaviti poslovanje, odlučno je koje se djelatnosti stvarno obavljaju ili ih je moguće. Kod toga je neodlučno koje je djelatnosti pravna osoba upisala u sudski registar.

3. Pokretnine i prava

Glede pokretnina zahvaćenih ovrhom radi namirenja novčane tražbine na imovini pravnih osoba koje obavljaju djelatnost radi stjecanja dobiti treba kazati je zakonodavac (čl. 202 OZ) najprije pobrojao pokretnine na kojima se ovrha može provesti bez ograničenja. To je gotov novac i vrijednosni papiri, gotovi proizvodi i poluproizvodi namijenjeni prodaji. Kada je riječ o sirovinama, proizvodima namijenjenim preradi i pogonskom materijalu, ovrhu je dijelom ograničio, tako što je propisao da se ovrha može odrediti samo iznad količine koja je ovršeniku potrebna za jednomjesečnu prosječnu proizvodnju, pod uvjetom da se te stvari ne mogu redovito nabavljati na tržištu, a zatim ako je to nužno radi urednog obavljanja proizvodnje. Jesu li ispunjeni uvjeti za ograničenje ovrhe na sirovinama, proizvodima namijenjenim preradi i pogonskom materijalu određuje sud, u povodu pravnog lijeka

ovršenika protiv rješenja o ovrsi ako je takav predmet ovrhe određen u rješenju, odnosno u povodu prijedloga ovršenika nakon što se pojedinim ovršnim radnjama zaplijene određene stvari. Ovršenik takav prijedlog mora staviti u roku od trideset dana računajući od dana provedbe ovršne radnje. Ovrha se može odrediti i na ostalim stvarima ako nisu nužne za obavljanje djelatnosti. I u ovom slučaju sud treba ocijeniti koje stvari nisu nužne za obavljanje djelatnosti, a čine pojedinačne dijelove imovine ovršenika pravne osobe. Pri tomu se ne smatra da je vozilo nužno pravnoj osobi koja obavlja prijevozničku djelatnost odnosno koja iznajmljuje vozila ako se zbog ovrhe na tom vozilu djelatnost neće smanjiti za više od dvije trećine.

Ovrha protiv pravne osobe koja ne obavlja djelatnost radi stjecanja dobiti (ustanove i sl.) može se odrediti na pokretninama i pravima koja nisu nužna za obavljanje djelatnosti. Glede pokretnina i prava pravne osobe koja ne obavlja gospodarsku djelatnost odgovarajuće se primjenjuju pravila o ograničenju ovrhe pravnih osoba koje obavljaju djelatnost radi stjecanja dobiti. U ranijoj sudskoj praksi je izraženo stajalište da se izvršenje ne smije odrediti u slučaju kad bi se pljenidbom dovelo u pitanje osnovnih zadataka, a ne ostalog rada organa tadašnje društveno-političke zajednice.

5. Opseg ovrhe na novčanim sredstvima na računu pravne osobe

Temeljno je pravilo da se ovrha radi ostvarenja novčane tražbine prema pravnoj osobi može se provesti na svim sredstvima na njezinim računima kod banke te na kunsnoj vrijednosti deviznih sredstava koja ona ima na deviznom računu. U skladu s time ovrhom na novčanim tražbinama pravne osobe po računima kod banke mogu se zahvatiti sve novčane tražbine ovršenika i po svim njegovim računima, uključivo i tražbine koje će se tek steći na naknadno prispjelim sredstvima. S druge strane ovrha na novčanim sredstvima na računu Države, općina, gradova i županija, ne može se odrediti ako su ta sredstva nužna za obavljanje osnovnih zadaća tih pravnih osoba. Odgovarajuće vrijedi i za tijela tih pravnih osoba. Na postojanje razloga za ograničenje ovrhe na sredstvima navedenih ovršenika sud ne pazi po službenoj dužnosti, već će u povodu njihova prigovora. Ako te pravne osobe odnosno njihova tijela stave prigovor upravljen na to da su ovrhom zahvaćena novčana sredstva nužna za obavljanje osnovnih zadaća, sud će saslušati stranke, a po potrebi provesti i druge dokaze o okolnostima o kojima ovisi primjena odredaba o ograničenju ovrhe. Nakon provjere sud je dužan rješenjem odrediti iznose do kojih se u određenim razmacima može provesti ovrha radi naplate tražbine ovrhovoditelja, s time da žalba protiv rješenja ne odgađa njegovu provedbu.

6. Novčana tražbina pravne osobe po računu kod banke kao predmet ovrhe

Ovaj rad neće cjelovito prikazati sva pitanja uređenja ovrhe na novčanoj tražbini pravnih osoba po računu kod banaka, nego će se sumarno upozoriti na neke specifičnosti novčane tražbine pravnih osoba kao predmeta ovrhe, kao i na radnje kojima sud prisilno ostvaruju tražbine ovrhovoditelja. Kao što je to već naprijed navedeno predmet ovrhe može biti svaka tražbina po svim računima koje ovršenik ima kod banke koja vodi za njega vodi glavni račun, a ako nema pokrića na tim računima, tražbine koje ima na svim računima kod svih banaka, a ako ni na njima dovoljno sredstava, na tražbinama koje će tek steći po računima kod banaka, odnosno od prispjelih sredstava tijekom određenog vremena. Pljenidba se obavlja na

temelju nepravomoćnog rješenja o ovrsi, a ako banka u roku od trideset dana od dana kada joj je dostavljeno ne primi rješenje o odgodi ovrhe ili rješenje o ukidanju rješenja o ovrsi, odnosno obustavi ovrhe, ovrha će se provesti isplatom ovrhovoditelju zaplijenjenog iznosa. Iz toga slijedi da ovršenik može tražiti odgodu ovrhe u roku od osam dana a sud je dužan u istom roku o prijedlogu odlučiti. Dostavom rješenja o ovrsi banci, ovrhovoditelj do iznosa ovršne tražbine stječe založno pravo na ovršenikovo tražbini da mu banka isplaćuje sredstva s njegovog računa i ne smije obavljati plaćanja na temelju naloga koje je primila kasnije, a ni onih koje je prije primila, sve dok postoji ovrhovoditeljevo založno pravo. Banka naplatu obavlja redom, prema vremenu primitka o ovrsi, vodi očevidnik redoslijeda rješenja te na zahtjev ovrhovoditelja izdaje potvrdu o mjestu njegove tražbine u tome redoslijedu. Nema li ili nema dovoljno sredstava na računu za provedbu ovrhe banka je o tome sud dužna obavijestiti u roku od 8 dana. No, ako ovrhovoditelj ne bude namiren u skladu s rješenjem o ovrsi u roku od godinu dana od dana dostave toga rješenja banci i ako u tom roku ne predloži izmjenu sredstava ovrhe, sud će ovrhu obustaviti. Na zahtjev ovrhovoditelja banka koja vodi glavni račun ovršenika i kojoj je dostavljeno rješenje o ovrsi zastat će s ovrhom

Neovisno od toga radi li se o ovrsi na temelju ovršne ili vjerodostojne isprave, ovrhovoditeljev prijedlog pored onoga što je propisano da prijedlog mora sadržavati, kod ovrhe na novčanoj tražbini pravne osobe po računu kod banke dužan je u ovršnom prijedlogu zatražiti da se ovrha provede na novčanim tražbinama po svim ovršenikovim kunskim i deviznim računima kod svih banaka kod kojih ovršenik ima račune, uz naznaku broja i banke (tvrtka, sjedište) kod koje je otvoren glavni račun, zatim zahtjev da novčani iznos za koji je određena ovrha isplati ovrhovoditelju, uz naznaku računa ovršenika s kojega treba obaviti isplatu te broj računa ovrhovoditelja na koji isplatu treba obaviti ili da ovrhovoditelju obavi isplatu na koji drugi način, osim primanja i naknada koja su po članku 148 i 149 OZ izuzeta od ovrhe. Kako je izreka rješenja o ovrsi podudarna s prijedlogom u prijedlog treba unijeti i upozorenje banci koja vodi glavni račun da će ovrhovoditelju odgovarati za naknadu štete ako ne postupi u skladu s nalogom suda. Upozorit će se i druge banke da će odgovarati ovrhovoditelju za štetu koju bi on mogao snositi zbog toga što nisu obavijestile banku koja vodi glavni račun o sredstvima na računu koje one vode, odnosno zato što nisu postupile po nalogu banke koja vodi glavni račun i prenijele sredstva na račun te banke. Tomu treba dodati da ovrhovoditelj može u prijedlogu za ovrhu zatražiti da se ovršenikovi računi privremeno zaplijene do iznosa tražbine radi čije je naplate ovrha određena. U tom se slučaju na odgovarajući način primjenjuju odredbe članka 154 stavak 3. i 4. OZ. U zakonu su propisana i pravila ovrhe prema solidarnim ovršenicima. Ovome treba još samo dodati da ako se ovrha provodi radi naplate tražbine u kunama, sredstva s deviznog računa ovršenika preračunavaju se u kune po tečaju po kojemu bi pravna osoba kod koje se vodi račun obavila to preračunavanje na njegov zahtjev. Isplata se obavlja po pravilima o isplatama s računa koji se vode u kunama.

II.OSIGURANJE NA IMOVINI PRAVNIH OSOBA

1.Osnovna obilježja

U tržišnom gospodarstvu gotovo je nemoguće zamisliti poduzimanje iole ozbiljnijih poslovnih poduhvata bez pribavljanja kvalitetnih novčanih sredstava, u pravilu putem zajmova ili kredita, a kako se radi o sredstvima koja se odobravaju u značajnijim iznosima razumljivo je da se ta sredstva odobravaju uz manje-više kvalitetne instrumente osiguranja, s time da su rizici glede namirenja novčanih tražbina dužnika fizičkih osoba ipak manji, barem kada je riječ o visini tražbina koje treba naplatiti iz imovine pravnih osoba.

Naime,pravne osobe mogu doći u situaciju da u vrijeme dospelosti naplate tražbina više ne obavljaju gospodarsku funkciju ili ju obavljaju u smanjenom opsegu, a ponekada i gube svoj pravni subjektivitet, što sve treba uzeti u obzir kod zaključivanja pravnih poslova na temelju kojih nastaju novčane tražbine,odnosno kod odabira sredstava osiguranja.

Osim toga pravne osobe tijekom svoga poslovanja mogu prenositi svoja poduzeća na nove pravne osobe,koje ako nije riječ o statusnim promjenama, nisu slijednici njihovih obaveza, što sve može imati utjecaja na naplatu tražbina iz preostale imovine pravne osobe.Predmet osiguranja mogu biti sve stvari i prava na kojima se po zakonu može provesti osiguranje novčanih tražbina, nekretnine su ipak najpouzdaniji oblik osiguranja naplate novčane tražbine, jer su najmanje izložene velikim promjenama vrijednosti , što nije slučaj s drugim stvarima ili pravima (novac,sirovine dionicama, udjelima u drugim društvima dr..) Utoliko se pokazalo opravdanim što je zakonodavac omogućio da se predmeti zahvaćeni osiguranjem mogu i dalje koristiti za obavljanje gospodarske djelatnosti, pa dužnik ne samo da tražbinu može namiriti iz prihoda poslovanja već može nastaviti obavljati svoju djelatnost.Pored toga što se sredstva osiguranja odista koriste radi osiguranja naplate tražbina, oni se koriste i zbog stjecanja privilegirane pozicije neposredno prije otvaranja stečaja nad dužnikom.U svakom slučaju riječ je o zaštiti koja bi trebala omogućiti ostvarenje tražbina odnosno pravnih odnosa.Osiguranje se provodi radnjama javnog bilježnika, stranaka i drugih sudionika, prisilno(prisilno zasnivanje založnog prava, prethodne i privremene mjere) ili dragovoljno(sudsko i javnobilježničko osiguranje na temelju sporazuma stranaka, prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava).Razne zabilježbe u javnim knjigama,zaustavljanje odluka upravljačkih tijela,zabrani zastupanja kod opoziva uprave, ukidanje trgovačkog društva i sl.također imaju značenje svojevrskih mjera osiguranja.Aktivne stranke u postupku su predlagatelj osiguranja i protivnik osiguranja.Staro je pravilo da mjere osiguranja treba s oprezom određivati jer nepromišljeno određene mjere može imati dalekosežne štetne posljedice, ali u svakom slučaju moraju biti u vezi s konkretnom tražbinom, koja se kod određenih mjera mora učiniti samo vjerojatnom(privremena i prethodna mjera), za razliku od osiguranja za koje se traži ovršna isprava(prisilno zasnivanje založnog prava).Kada je riječ o pravnim osobama treba znati da ona postoji sve dok nije brisana iz sudskog registra, pa i onda kada nije usklađena s pozitivnim propisima, jer ta činjenica ne može nekoj pravnoj osobi oduzeti subjektivitet.Naime, u praksi ima slučajeva da je na temelju sporazuma dragovoljno zasnovano založno pravo na nekretnini na kojoj je osnovna organizacija udruženog,

rada, još uvijek upisana u sudski registar, imala upisano pravo korištenja i upravljanja, da je određena privremena mjera zabrane raspolaganja s dijelovima imovine pravne osobe, iako se radilo o dugovanju člana društva, a ne društva i sl.

1. Osnovna obilježja zasnivanja založnog prava

Založno pravo se zasniva radi osiguranja tražbine koja potječe iz određenog pravnog odnosa ili na temelju odluke suda donesene u postupku prisilnog osiguranja, sudskog i javnobilježničkog dobrovoljnog založnog prava na nekretnini i zakonskog založnog prava, upisom u zemljišnu knjigu (dobrovoljna ugovorna, sudska i javnobilježnička, te prisilna sudska hipoteka) polaganjem na sud ovjerovljene isprave odnosno rješenja koje je po zakonu pravni temelj za zasnivanje zaloga.

Osiguranje prisilnim zasnivanjem založnog prava na nekretnini je sredstvo osiguranja koje se određuje na osnovi ovršne isprave gdje je utvrđena novčana tražbina predlagatelja osiguranja prema protivniku osiguranja, s time da je protivnik osiguranja kao vlasnik upisan u zemljišnu knjigu. Ako protivnik osiguranja nije upisan kao vlasnik nekretnine u zemljišnu knjigu predlagatelj osiguranja dužan je uz prijedlog dostaviti ispravu podobnu za upis vlasništva protivnika osiguranja na nekretnini. Uknjižba založnog prava i zabilježba ovršnosti tražbine na nekretnini, ako je predlagatelj osiguranja već stekao na temelju ugovora založno pravo ili je založno pravo predbilježeno, ima za posljedicu da se ovrha može na njoj provesti i prema trećoj osobi koja tu nekretninu kasnije stekne.

Sudsko i javnobilježničko založno pravno osiguranje na temelju sporazuma stranaka (čl. 261-272) je oblik dragovoljnog osiguranja koje se provodi i određuje na temelju sporazuma stranaka sklopljenog kod suda ili kod javnog bilježnika, radi osiguranja novčane tražbine predlagatelja osiguranja ili novčane protuvrijednosti nenovčane tražbine zasnivanjem zaloga na nekoj stvari ili pravu, upisom u zemljišnu knjigu ili u koju drugu javnu knjigu, ako nije riječ o nekretninama. Sudsko i javnobilježničko osiguranje može se zasnovati i na predmetu treće osobe te uz njezinu suglasnost, što se u poslovnoj praksi zloupotrebljavalo, osobito u vrijeme drugog kruga pretvorbe-privatizacije, uz koje kakve transakcije u kojima su najprije osnovana „satelitska društva“ s minimalnim temeljnim kapitalom bez vrijedne ili nikakve imovine, uz raspoređivanje zaposlenika, da bi se mogli ishoditi krediti i opteretiti nekretnine društava koja više nisu bila djelatna. Nakon što je u hrvatski pravni sustav unijet institut prijenosa prava vlasništva radi osiguranja tražbina, ista je imovina poslužila za prijenos prava vlasništva.

Sudsko i javnobilježničko osiguranje prijenosom vlasništva na stvari i prijenosom prava je također dragovoljno osiguranje postojeće ili buduće novčane tražbine, odnosno novčane protuvrijednosti nenovčane tražbine, a ostvaruje se sklapanjem sporazuma u postupku pred sudom ili kod javnog bilježnika, s učinkom sudske nagodbe odnosno javnobilježničke isprave. Novim zakonskim rješenjima vraćen je izvorni oblik fiducijarnog osiguranja, te su njome unesene i neke druge novine (mogućnost sklapanja naknadnog sporazuma da preneseno vlasništvo ili drugo pravo posluži za neku drugu tražbinu predlagatelja osiguranja, pravo predlagatelja i protivnika osiguranja da nakon dospelosti tražbine preko javnog bilježnika unovči predmet osiguranja, a da o tome prethodno ne trebaju zatražiti očitovanje druge strane, te pravo predlagatelja osiguranja da nekretninu optereti bez pristanka predlagatelja osiguranja) pa isto nema potrebe i ovdje ponavljati.

Tome treba samo dodati da se pod određenim uvjetima u stečaju može pobijati fiducijarni prijenos vlasništva na nekretninama stečajnog dužnika, ako se njime namjerno ili izravno oštećuju drugi vjerovnici, a osobito ako je fiducijarni prijenos vlasništva na nekretnini stečajnog dužnika proveden samo u cilju ostvarenja prioritetnog položaja u stečaju (razlučnog vjerovnika). Povrh toga, razlučno i slično pravo na imovini stečajnog dužnika koja ulazi u stečajnu masu, a koje je vjerovnik stekao ovrhom ili prisilnim sudskim osiguranjem tijekom posljednjih šezdeset dana prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka ili nakon toga, prestaje otvaranjem stečajnog postupka.

Neizmijenjeno je ostalo pravilo da se nakon otvaranja stečaja ne mogu valjano stjecati nikakva prava na imovini stečajnog dužnika koja ulazi u stečajnu masu i ako se to stjecanje ne temelji na raspolaganju dužnika ili prisilnoj ovrshi, odnosno osiguranju u korist stečajnog vjerovnika. Međutim, to se ne odnosi na slučajeve stjecanja prava prema načelu povjerenja u javne knjige. S druge strane, u slučaju ovrhe ili stečaja protiv predlagatelja osiguranja predmet ovrhe ili prodaje u stečaju jest, u smislu članka 276 OZ, pravo koje je predlagatelj osiguranja stekao na predmetu osiguranja. U slučaju prodaje predmeta osiguranja kupac stječe pravni položaj predlagatelja osiguranja. Izlučno pravo predlagatelja osiguranja temelji se na obvezno pravnom zahtjevu da nakon ispunjenja obveze od protivnika traži vraćanje prava vlasništva stvari ili prijenos toga prava, a u ovršnom se postupku može protiviti ovrshi izlučnim prigovorima.

2. Prethodne i privremene mjere

Radi se o zakonom propisanim sredstvima osiguranja kojima je cilj da se određenim zahvatima u odnosu na imovinu ili druga sredstva kojima dužnik raspolaže, povećaju izgledi protivnika osiguranja u ostvarenju buduće tražbine, odnosno da se smanji opasnost koja prijete tom ostvarenju, zbog štetnih raspolaganja dužnika, zlouporabe procesnih ovlaštenja i sl.

Prethodna mjera je zakonom određeno sredstvo vremenski ograničenog osiguranja budućeg namirenja novčane tražbine predlagatelja osiguranja, kada o predlagateljevoj novčanoj tražbini već postoje odluke sudova ili upravnih tijela, ali su one još uvijek bez kvalitete (konačnost, pravomoćnost, ovršnost) kakvu moraju imati odluke da bi se u njima utvrđena tražbina mogla prinudno ostvariti, odnosno kada nagodbom, javnobilježničkom odlukom ili javnobilježničkom ispravom, utvrđena tražbina, još nije dospjela, a vjerojatno je da postoji opasnost ili je otežano buduće namirenje novčane tražbine (čl. 284/2 OZ) odnosno po samom zakonu se smatra da opasnost postoji (čl. 285/1 OZ). Prethodnim se mjerama zahvaća u imovinu ili u druga sredstva kojima raspolaže protivnik osiguranja, kako bi se odista umanjila opasnost naplate utvrđene novčane tražbine, koja objektivno prijete do ishođenja kvalificirane isprave ili postoji mogućnosti da se prinudno ostvaruju tražbine. Zato je trajanje prethodne mjere vremenski ograničeno tako da se ni u kojem slučaju ne bi mjera mogla odrediti u trajanju dužem od proteka petnaest dana nakon nastupanja uvjeta za ovrhu. Za razliku od privremenih mjera radi osiguranja novčane tražbine koje su samo primjerice navedene u čl. 297 OZ, lista mogućih prethodnih mjera u zakonu je točno određena (čl. 287/1 OZ), tako da sud može odrediti samo te mjere.

Kod određivanja prethodne mjere sud mora voditi računa o opsegu koji je potreban i dovoljan za osiguranje budućeg ostvarenja tražbine predlagatelja, a nađe li opravdanim, može na prijedlog predlagatelja osiguranja odrediti dvije ili više prethodnih mjera, a ako su za to ispunjeni zakonski uvjeti, uz prethodnu mjeru može odrediti koju privremenu mjeru. Novelom iz 2005. godine dopunjena je lista odluka na temelju kojih se može tražiti određivanje prethodne mjere, kao i lista odluka za koje vjerovnik ne mora učiniti vjerojatnim postojanje opasnosti, jer se ona po zakonu pretpostavlja, s time da pretpostavku može po prvi puta obarati, nuđenjem dokaza o protivnom.

Privremene mjere radi osiguranja novčanih ili nenovčanih tražbina razlikuju se od prethodnih mjera po tome što se tražbine moraju učiniti samo vjerojatnim, za što nije potrebno kao dokaz doprinijeti nepravomoćne odluke, već se mora učiniti vjerojatnim postojanje opasnosti da će bez takve mjere biti otežana naplata tražbina. Tome treba dodati da se privremenom mjerom radi osiguranja nenovčane tražbine mogu privremeno urediti sporni odnosi između stranaka, ako je to nužno radi sprječavanja nenadoknadive ili teško nadoknadive štete, nasilja ili ako je to potrebno iz drugih važnih razloga. U praksi već ima slučajeva u kojima su se sporni odnosi između stranaka nastojali privremeno urediti imenovanjem privremenog upravitelja, o kojim su odlukama u praksi izražena različita shvaćanja.

III. UMJESTO ZAKLJUČKA

U radu su sumarno obrađena najznačajnija pitanja koja se tiču ovrhe i osiguranja na imovini pravne osobe. Nastojalo se ukazati na razlike između imovine pravnih osoba i njezinih osnivača ili članova. Tim je pitanjima posvećeno više prostora jer odista zaslužuju posebnu pažnju i u ovršnom postupku, kao i u postupku osiguranja, a da je tomu tako pokazalo se u praksi sudova.

Vesna Buljan